

Strajk kwietniowo-majowy

Wybuch strajku w Kombinacie HiL zaskoczył wszystkich, także członków Duszpasterstwa Hutników. Jednak natychmiast po jego rozpoczęciu członkowie tej struktury włączyli się w wir pracy wspierającej strajkujących, a siedziba Duszpasterstwa Hutników w parafii Matki Bożej Częstochowskiej na os. Szklane Domy 7 stała się centrum wspomagania strajku. Rzecznikami strajkujących byli Edward

³¹ Relacja Zbigniewa Ferczyka, Kraków 26 VI 2012.

³² ADH, t. 2, *Konkret zamiast pokazówki*, „Praca” 1987, k. 159.

³³ ADH, t. 14, Program Pielgrzymki do Grobu Bł. Ojca Rafała w Czernej, 1984, k. 15.

³⁴ ADH, t. 2, [Opis działalności Duszpasterstwa Hutników], k. 158-158b.

³⁵ Relacja Zbigniewa Ferczyka, Kraków 2 VII 2013.

Nowak i Grzegorz Surdy. Właśnie w mieszkaniu Grzegorza Surdego, współzałożyciela Ruchu „Wolność i Pokój” w Krakowie oraz współpracownika jawnej Komisji Robotniczej Hutników (po przejściu 23 października 1986 r. do jawnej działalności czterech członków KRH: Ciesielskiego, Gila, Handzlika i Nowaka), działało centrum informacyjne strajku³⁶. Jednak także w siedzibie Dusz-

Dowód wypłaty 29
30/88

Przebieg C. Surdego dnia 26.05.1988 KW Nr _____

Komu zaco Ma Kasa W-n Konto

za co		zł	gr	Numer
Juzta rekompensaty za straty spowodowane przez interwencje sił porządkowych		12.000		
Razem		12.000		
Słownie złotych <u>dwanaście tysięcy</u>			gr	
Wystawił <u>[Signature]</u>	Sprawdził <u>[Signature]</u>	Zatwierdził <u>[Signature]</u>	Kwota powyższa wypłaconam otrzymałem <u>[Signature]</u>	
B.d. kasowy		Nr _____		
poz. _____				

Potwierdzenie wypłaty rekompensaty za straty spowodowane przez interwencję sił porządkowych

pasterstwa pojawiali się zachodni korespondenci z nadzieją na pozyskanie zdjęć i informacji z Kombinatu HiL. Członkowie Duszpasterstwa przyjmowali i zajmowali się gośćmi z zewnątrz, dostarczali do Kombinatu prasę bezdebitową, żywność, natomiast z Kombinatu przynosili najnowsze informacje i relacje strajkujących. To właśnie do siedziby Duszpasterstwa Hutników napływała pierwsza pomoc dla strajkujących – zarówno żywnościowa, jak i finansowa.

Po pacyfikacji strajku kwietniowo-majowego zaistniała konieczność zorganizowania pomocy medycznej i prawnej dla poszkodowanych i represjonowanych hutników. Lekarze, prawnicy, artyści i nauczyciele akademicy powołali Radę Pomocy Duszpasterstwa Hutników. Natomiast przy Radzie Pomocy utworzono koordynowany przez Jana Marię Rokitę zespół prawników, w ramach którego według ustalonych dyżurów wspierano hutników pomocą prawną w siedzibie Duszpasterstwa³⁷. Członkowie Duszpasterstwa Hutników gromadzili informacje na temat osób pobitych podczas pacyfikacji, gromadzili dokumentację medyczną, zbierali informacje na temat osób zatrzymanych i aresztowanych oraz ukrywających się. Część człon-

³⁶ W swoim artykule w nr 41 półrocznika historycznego „Sowiniec” poprzez niefortunny sformułowanie umniejszyłem nieco zasługi Grzegorza Surdego (powołując się m.in. na sformułowanie zawarte w strajkowym *Kalendarium* zamieszczonym w nr 16 „Hutnika” oraz relację Stanisława Handzlika), pisząc jedynie, iż w jego mieszkaniu znajdowało się Centrum Informacyjne, a pomijając rolę, jaką odgrywał wraz z Edwardem Nowakiem oraz grupą działaczy z NZS i Ruchu WiP, upowszechniając stanowisko strajkującej załogi. Zob.: A. Malik, *Najdłuższy strajk w Nowej Hucie*, „Sowiniec” 2012, nr 41, s. 38; Grzegorz Surdy, [on-line] http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=Grzegorz_Surdy, 10 IX 2013; Edward Nowak, [on-line] http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=Edward_Edmund_Nowak, 10 IX 2013.

³⁷ ADH, t. 11, List Rady Pomocy DH i Duszpasterstwa Hutników do p. Haliny NN, Kraków b.d., k. 26; ADH, t. 2, Zasady pracy zespołu prawników, Kraków 7 VI 1988, k. 63.

ków Komitetu Strajkowego udało się za pośrednictwem Duszpasterstwa Hutników ukryć przed bezpieczeńką najpierw w klasztorze Cystersów w Mogile, a następnie w prywatnych mieszkaniach w Nowej Hucie³⁸.

Dyrekcja Kombinatu HiL początkowo uznawała dni strajkowe za nieobecność nieusprawiedliwioną w pracy, co wiązało się nie tylko z utratą pensji i dodatków, ale nawet z groźbą dyscyplinarnego zwolnienia z huty. Uczestniczący w strajku absencyjnym hutnicy często po powrocie do pracy dowiadawali się, że zostali z niej zwolnieni, a następnie oświadczano im, iż argumentem za zwolnieniem dyscyplinarnym było porzucenie przez nich pracy. Duszpasterstwo Hutników wraz z utworzonym przez ks. Jancarza po pacyfikacji strajku w Kombinacie HiL Wikariatem Solidarności zbierało środki na wypłatę rekompensat dla hutników uczestniczących w strajku i represjonowanych z tego tytułu czy to poprzez zwolnienie z pracy, czy też przez pozbawienie przez dyrekcję pensji i dodatków. W sumie, jak wynika z dokumentu Duszpasterstwa z 11 lipca 1988 r., w formie rekompensat za kwietniowe i majowe dni strajku w Kombinacie HiL wypłacono 32 180 810 zł (2688 hutnikom za kwiecień i 3302 hutnikom za maj) pracownikom z takich wydziałów, jak: Walcownia Karoseryjna, Walcownia Zimna Blach, Walcownia Zgniatacz, Walcownia Drobna i Drutu, oraz pozostałym pracownikom Zakładu Walcowniczego oraz Zakładu Mechanicznego, a także strajkującym wówczas pracownikom innych wydziałów Kombinatu HiL³⁹.

Członkowie Duszpasterstwa opracowali i wydali od 10 maja 1988 r. siedemnaście Komunikatów Duszpasterstwa Hutników, w których zamieszczano bieżące

Dowód wypłaty		KW	Nr
dnia 88.05.14 r.		5	1/88
Ob. Kawałowski Bozolan		Ma	W-n
Wn Konto		Kasa	Konto
zł		gr	Numer
Jednostronnie przez SB			
reutny		20 000,	
Razem		20 000,	
Słownie: dwadzieścia tysięcy			
Wystawił	Sprawdził	Zatwierdził	Rep. kasowy
			Kwota powyższa
			wypłacono otrzymane
			por. [podpis]

Dowód wypłaty rekompensaty za poniesioną stratę

Dowód wypłaty		KW	Nr
dnia 88.05.20		5	19
Ob. Kowalski J. B. p. w. - Walcownia		Ma	W-n
Wn Konto		Kasa	Konto
zł		gr	Numer
Rekompensata miesięczna			
Razem		1 036 500	
Słownie: jedna miliona trzydzieści tysięcy pięćset			
Wystawił	Sprawdził	Zatwierdził	Rep. kasowy
			Kwota powyższa
			wypłacono otrzymane
			por. [podpis]

Dowód wypłaty		KW	Nr
dnia 88.06.17			94/88
P. Hudogzech Andrzej		Ma	W-n
Wn Konto		Kasa	Konto
zł		gr	Numer
Drobna Dm			
Rekompensata		243 000,	
za 4/88 r.			
Razem		243 000	
Słownie: dwieście czterdzieści trzy tysiące			
Wystawił	Sprawdził	Zatwierdził	Rep. kasowy
			Kwota powyższa
			wypłacono otrzymane
			por. [podpis]

Dowody wypłat rekompensaty za udział w strajku kwietniowo-majowym w HiL w 1988 r.

³⁸ A. Malik, *op. cit.*, s. 48.

³⁹ ADH, t. 5, Informacja, Kraków-Nowa Huta 31 VI 1988, k. 278.

<u>P o b i c i</u>		93
1. Atleśński Bogdan	- zam. os. Zielone 13/5, 1 mies. areszt bezwzgl. ślady pobicia na twarzy, rękach i głowie. W czasie kolegium demonstrował pobite plecy. Widać było ślady wielokrotnego bicia pałką w okolicy nerek.	
2. Bańdo Jan	- ślady od pałki, stłuczenie lewej nerki. Zwolnienie lekarskie.	
3. Chwastek Wiesława	- zam. Zakładowa 3. Pobita na twarzy i plecach. Zwolnienie lekarskie.	
4. Dolicki Zbigniew	- pobity, złamanie lewej ręki, 4 tyg. zwolnienia lekarskiego.	
5. Domagała Marek	- zam. ul. Topolowa 42/5, kolegium, grzywna 81.000,- ślady uderzeń pałką /4/ na plecach.	
6. Gil Mieczysław	- zam. Os. Tysiąclecia 10/8. Stwierdzono silną pręgę biegnącą przez szyję oraz ślady uderzeń na plecach.	
7. Guzik Eugeniusz	- uderzony w głowę, skręcenie szyjnego odcinka kręgosłupa. Zwolnienie lekarskie.	
8. Jamka Grzegorz	- zam. os. Strusia 7/35, pobity na plecach, odmówił zdjęcia ze ściany flagi państwowej z podobizną ks. Popiełuszki.	
9. Kruk Bernard	- zam. os. Centrum A/3/33, pobity pałką na plecach po plecach i nogach. Siedem dni zwolnienia lekarskiego wystawionego przez dr pogotowia ratunkowego Adama Wójcika, karta inf. 4790.	
10. Krzyżostanek Elżbieta	- zam. os. Kazimierzowskie 7/39. Uderzona pałką w głowę straciła przytomność. Odwieziona do szpitala MSW na ul. Galla. Wyszła ze szpitala na własną prośbę.	
11. Kwiecień Zdzisław	- zam. ul. Rakowicka 10b/1. Stłuczenie twarzy otarcie naskórki, krwawe podbiegnięcie na plecach, 9 dni zwolnienia lekarskiego wystawionego przez dr pogotowia ratunkowego Adama Wójcika, karta infor. 4788.	
12. Rudowski Jan	- zam. ul. Garbarska 24/7. Pobity i odwieziony radiowozem do domu. Wymiotował, ma ślad kopnięcia butem w okolicy śledziony. Wezwane pogotowie przewiozło go do szpitala przy ul. Trynitarskiej. Rozpoznanie: stłuczenie czaszki, wstrząs mózgu, rozejście się szwu węglowego czaszki po stronie lewej, potłuczenie ciała i krwiak okolicy uda lewego.	
13. Smoła Jerzy	- zam. os. Na Stoku 24/31, ślady od pałek, stłuczenie okolicy prawej łopatki, stłuczenie głowy /potylicy/.	
14. Wata Andrzej	- zam. XX-lecia PRL 27/25, ma wyraźne ślady pobicia pałką - boi się, mówi że potłukł się w pracy, stłuczenie stawu skokowego.	
15. Wróbel Pebronela	- 1.05.88 r. o godz. 10 ⁵³ wezwanie przez oficera dyżurnego MO . O godz. 10 ²² pacjentka przewieziona do Izby Przyjęć Chorób Wewnętrznych /ZOZ/ Nowa Huta Oddział Pomocy Doraźnej. Siniek na lewym ramieniu. Pobita, nudności, bóle głowy. Wypisana do domu na własną prośbę. Ograniczenie ruchomości kręgosłupa szyjnego. Karta inform. 1.05.	./.

Wykaz osób poszkodowanych w czasie interwencji sił porządkowych w czasie strajku kwietniowo-majowego w HiL w 1988 r.

38
63

O Ś W I A D C Z E N I E

TKZ NSZZ "S" Uniwersytetu Jagiellońskiego w pełni solidaryzuje się ze słusznymi dążeniami i oświadczeniami reprezentowanymi przez protestujących robotników Huty im. Lenina.

W obliczu klęski społecznej i ekologicznej szczególnie ważne jest uświadomienie sobie wspólnego celu i dążeń całego Narodu. Społeczność UJ zawsze reprezentowała ten pogląd i jest on nadal w pełni podtrzymywany.

TKZ NSZZ "S" Uniwersytetu Jagiellońskiego

Kraków, dn. 29.04.1988

Andrzej Malik

6
77

Warszawa, 8 maja 1988 r.

My, pracownicy zakładów Mokotowa, stanowczo protestujemy w związku z użyciem siły przeciwko strajkującym robotnikom Huty im. Lenina w Nowej Hucie.

Popieramy postulaty robotników Huty i oskarżamy władze o to, że:

- wprowadzaną przez siebie reformą, którą ograniczają wyłącznie do ciągłego podnoszenia cen, doprowadzają społeczeństwo do nędzy,
- odrzucają wszelkie możliwości rzeczywistego porozumienia ze społeczeństwem,
- prowadzą kraj do katastrofy ekologicznej, a społeczeństwo do wyniszczenia biologicznego.

Żądamy zaprzestania represji i stosowania siły wobec strajkujących oraz zaprzestania kampanii kłamstw i oszczerstw ubliżających ludziom pracy.

Żądamy przywrócenia pluralizmu związkowego i swobody zrzeszania się.

Przemoc wobec obywateli, lekceważenie ich potrzeb i aspiracji uniemożliwiają wyjście z kryzysu społecznego i gospodarczego.

Należy podjąć dialog ze społeczeństwem i dopuścić do wpływu na podejmowane decyzje jego wiarygodnych przedstawicieli.

Miejsce na korespondencję

*Na funduszu pomocy poszkodowanym
robotnikom.*

35 X

Dr. Polowinski
GRUPA LEKARZY z KRAKOWA 8.500
PZS na WAWELU 2.200

10 700

1/ Andrzej Malik
2/ Andrzej Malik - symbol

systemo segregacji

10.000
 2.000
 800
 17.350
 1.000
 400

Zofia 34.550 36
 SBM 18.400 X

Biblioteka Jagiellońska
 34.550,-
 Inst. Biologii Molekularnej UJ
 18.100,-
 52.650

Zespół 1st
 Nie ma adresem

Dla Hutników 2

OO Karmelicki Bości
 KADOWNICE

10 tys.

3

Dla Hutników

od zespołu kardiologicznego
 z Kopernika

3500 zł.

LESIE TSENG-TSENG TU, U.S.A./E.U.A.
 Dan Lili - Handicapped
 To benefit UNICEF - Au profit de l'UNICEF

11/88

2 wypisami Solidarności
 z Hutników Nowej Huty
 Biblioteka ABH

P.S.
 w sprawie pomocy kontakt:
 Helena MYTNIK
 Biblioteka Instytutu Maryny
 Górnicy ABH, pawilon B2
 tel. wew. 30-55

SOLIDARNI JUŻ CZYNI 8

22.600,-

W TYM

JWONA GOZIK ul. 11a JUSZCZYN

MALGORZATA WICHEREK ul. 6 JUSZCZYN

PO 5000 z DAROWI KOMUNO ŚW.

AUGUSTYN STĘC ze SUCHOJ BESKIDOWEJ
 5000 -

19300 -

NSZ.Z. "Solidarność"

z Tomaszowa Mecz. przekazuje
 szczerzy dar dla przyjaciół
 Hutników z wyrazami szacunku
 za Wasz trud i poświęcenie
 dla dobra nas wszystkich
 i naszej Ojczyzny.

Szczesi Bał.

Wynikowo eeprety

28 X

ZAKŁAD BADAWCZO-ROZWOJOWY
 przy
 W.S.K. PZL-RZESZÓW

68.850,-
 (do dyspozycji Duszpasterstwa
 Hutników - NOWA HUTA)

Przykłady nadsyłanej pomocy i wyrazów poparcia dla strajkujących hutników

234

Informacje o wpływach
i wydatkach w stan
na 20.05.88

1. Przychody do:

- 19.V 88r.	= 8.535.656,-
wpływy 20.V 88r.	+ 440.340,-
	8.975.996,-
Razem stan 20.V 88	= 8.975.996,-

2. Rozchody do:

19.V 88r.	= 1.867.542,-
wypłaty z 20.V 88	+ 101.145,-
Razem stan	= 1.968.687,-

Saldo 7.007.309

Stwierdz. Nr 1	5.240.000
" Nr 2	1.767.309
	7.007.309

N.N. 20.05.88r.

(-35.000 do Kordicznego P. N. N. 18.05.88
+ 5900 stwierdz. po 9002 18.05.88)

Zestawienie wypłat - stan na 20 V 1988 r.

informacje na temat represji, z jakimi spotykali się hutnicy. W Komunikatach zamieszczano także bieżące informacje na temat wydarzeń w Kombinacie, przebiegu strajku absencyjnego, jak również przychodzącej pomocy i słów wsparcia⁴⁰. Dopiero konsekwencja hutników i skuteczny przebieg akcji strajku absencyjnego wymusiły na dyrekcji Kombinat ułagodzenie stanowiska i zaprzestanie represjonowania pracowników zwolnieniami z pracy. Rada Pracownicza Kombinat HiL (w znacznym stopniu opanowana przez działaczy struktur podziemnych „Solidarności”) poręczyła za ostatnich sześciu członków Komitetu Strajkowego przebywających w areszcie (na których wcześniej nałożono sankcję prokuratorską), dzięki czemu 16 maja 1988 r. zostali oni zwolnieni z więzienia. Dzień później podczas obrad Komitetu

⁴⁰ ADH, t. 12, Komunikaty Duszpasterstwa Hutników nr 1-17, Kraków 10 V-6 VI 1988, k. 1, 71-72.

5

Komunikat Duszpasterstwa Hutników Nr 2
z dnia 11.05.1988 r.

1. Zebraliśmy informacje uzupełniające dotychczasową listę pobitych w nocy z 4/5 05.:
 - Jan Bańdo: ZM 1, adres: Zagacice 44 woj. Krakowskie: pobity 5.05. ok. 8⁰⁰ rano w czasie pochodu na terenie Kombinatu. Uderzony pałką przez ZOMO-wca w okolice krzyża /raz uderzony/ i kopnięty w udo. Dostał 9 dni zwolnienia, od 9.05.
 - Marek Domagała l. 29, : ZB 2 adres: Dojazdów 50. W nocy z 4/5 05 został ustawiony wraz z innymi hutnikami w szeregu i dostał ~~sz~~ od ZOMO-wca w stopniu plutonowego pięścią pod serce. Od lekarza zakładu ~~na~~ wego nie dostał zwolnienia i nie uzyskał informacji o swoim stanie zdrowia. Zawieszony został do Mistrzejowic na badania lekarskie.
2. Uzyskaliśmy adres Grzegorza Jamka: Kraków Os. Strusia 7/35.
3. Wczoraj przyjechał przedstawiciel "Solidarności" Rolników Ziemi Białostockiej Jan Beszta - Borowski wraz z ofiarą 60 tys. zł. wraz z poparciem i wyrazami solidarności dla hutników,
4. Apelujemy do wszystkich o zgłoszenie ludzi poszukiwanych do Duszpasterstwa Hutników, ewentualnie pobitych.
5. Obraz, który został aresztowany 1.05.88 r. podczas procesji religijnej pod bramą; po wyjściu z Kościoła na Os. Kalinowym, został zwrócony Kurii Metropolitarnej w Krakowie.
6. Zgłosił się dzisiaj p. Jan Sajka, ukrywający się od 5.05. Ma zwolnienie lekarskie do 13.05. i będzie ukrywał się nadal.
7. Otrzymaliśmy wiadomość o kolejnej osobie, która dostała wezwanie na dzień dzisiejszy do DUSW Os. Zgody 10, w sprawie: art. 6 ust. z dn. 14.07.1983 r. o MŚW. Udzielono mu porady prawnej.
8. Ponownie rozmawialiśmy z p. Tomaszem Binkiewiczem i Bogdanem Furmanem z TASM, których kierownik Mareczek 9.05. w nocy poinformował, że są zwolnieni z pracy i wyrzucił ich z terenu Kombinatu. Dzisiaj byli u ~~xi~~ nich koledzy z wydziału, których kierownik Mareczek prosił o przekazanie informacji o tym, aby wrócili Oni do pracy. Tłumaczył się tym, że 9.05. był bardzo zdenerwowany i dlatego wyrzucił ich z pracy.
9. Przekazano nam informację, że Adam Skałbania ukrywa się.
10. Pobity p. Jan Bańdo nie dostaje kartek na mięso, a także bonu hutnika. Musiał napisać oświadczenie, w którym miejscu i przez kogo został pobity przed Komisją, ponieważ nie chciała ona przyjąć zwolnienia lekarskiego. W skład Komisji weszło 2 inżynierów i 1 BHP-owiec, który podpisał to oświadczenie. Pan Bańdo również podpisał to oświadczenie. Mistrz zapowiedział p. Bańdo, że kiedy skończy się mu zwolnienie lekarskie zostanie wyrzucony dyscyplinarnie z pracy.
11. Dostaliśmy list następującej treści:

Bracia Hutnicy:
Kolejny raz podjęliście walkę o nasze wspólne dobro, o sprawiedliwość w naszej Ojczyźnie.
Dziękujemy Wam za to.
My, krakowscy kolejarze, w pełni solidaryzujemy się z Wami, popieramy Wasze postulaty. Z głębokim oburzeniem przyjęliśmy wiadomość o podstępny, brutalny, ataku brygady antyterrorystycznej i ZOMO na Was i to w trakcie mediacji prowadzonych przez przedstawicieli Kościoła. Znowu komunistyczny rząd wybrał przemoc i represje.

v e r t e

Strajkowego w kościele pw. św. Maksymiliana Marii Kolbe w Krakowie-Mistrzejowicach postanowiono z dniem 18 maja 1988 r. odwołać strajk absencyjny oraz przekształcić Komitet Strajkowy w działający jawnie Komitet Organizacyjny NSZZ „Solidarność”⁴¹.

Na adres Duszpasterstwa Hutników przychodziły z całej Polski i z zagranicy listy z poparciem i wsparciem dla hutników. Na wszystkie listy odpisywano.